

## Мирослав Олександрович Мороз



4 лютого 2006 року відійшов у вічність відомий український літературознавець, патріарх вітчизняної біографістики та літературної бібліографії Мирослав Олександрович Мороз.

Мирослав Мороз народився 17 січня 1923 р. у м. Львові. Його батьки Олександр та Пелагея (з дому Качур), які були селянами зі Збоїськ під Львовом, дали синові добру освіту.

Протягом 1940 року Мирослав Мороз навчався на філологічному факультеті Львівського державного педагогічного інституту, водночас беручи діяльну участь у громадському житті - очолював збоїську "Просвіту", вів підпільну роботу в осередках ОУН. У серпні 1944 року його покликано до Червоної Армії і скеровано рядовим 4-го Українського фронту до Карпат. У вересні 1944 року Мирослава Мороза, який дістав у боях важке поранення в голову, було госпіталізовано, і він пройшов тривалий курс лікування.

У 1945–1950 рр. М.Мороз навчався на філологічному факультеті Львівського державного університету.

Але напередодні захисту дипломної роботи та державних іспитів 25 квітня 1950 року його заарештовують і незабаром засуджують на 25 років за звинуваченням у належності до ОУН. Покарання відбував у таборах Караганди і Воркути. Після смерті Сталіна, у січні 1955 року, його амністують, а 1965 року він отримав повну реабілітацію – "за відсутністю складу злочину".

З весни 1957 року М.Мороз тимчасово працював у Львівській науковій бібліотеці АН УРСР, а від серпня того ж року до вересня 1959 року – бібліографом в Інституті суспільних наук АН УРСР, зосередивши свою увагу на збиранні матеріалів, що стосувалися життя і творчості Івана Франка, Василя Щурата, Михайла Возняка, Філарета Колесси, Володимира Гнатюка, Кирила Студинського. З вересня 1959 до січня 1973 року був бібліографом Львівської наукової бібліотеки АН УРСР.

1963 року Мирослав Мороз захистив в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР кандидатську дисертацію "Питання бібліографії і атрибуції творів Івана Франка". У ці роки почав регулярно виступати з літературознавчими статтями у фахових і масових виданнях, видав серію бібліографічних покажчиків, присвячених класикам українського письменства. Фатальним у долі бібліографа став вихід 1972 року покажчика "Леся Українка. 1884-1970" (Київ, 1972), який він упорядкував спільно з Марією Булавицькою: за внесення до видання імен багатьох заборонених авторів Мирослава Мороза звільнили з роботи "за втрату кваліфікації". Довелось працювати робітником на складі книжок Книготоргу, потім робітником на залізниці. Лише у грудні 1975 р. Відділ науки Львівського обкому КПРС дав дозвіл на влаштування Мороза бібліографом у центрі Науково-технічної інформації та пропаганди.

Понад десять років (1977–1988 рр.) Мирослав Мороз був науковим співробітником Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР, де опрацьовував матеріал до своєї капітальної "Бібліографії українського народознавства", перші дві книги якої побачили світ 1999 р.

Наступним етапом у біографії науковця була праця у Львівському відділенні Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України: з 1992 р. – старшим науковим співробітником, а у 1994–2002 рр. - завідувачем відділу франкознавства.

Завдяки його самовідданій праці Іван Франко став найкраще бібліографованим українським письменником-класиком. М.Мороз уклав найповнішу бібліографію видань Франкових творів, доведену до 1964 р., згодом доповнену до 1988 р., бібліографію публікацій Франкових творів у перекладах іншими мовами ("Твори Івана Франка в перекладах на [східно]слов'янські мови" (1966), "Іван Франко в

зарубіжному слов'янському світі (1967), "Іван Франко мовами народів СРСР" (1972), серію покажчиків, які охоплюють літературу про життя і діяльність Франка від перших прижиттєвих відгуків до нашого часу: "Матеріали до бібліографії критичної літератури про І. Франка (1875-1938)" (1962), "Радянське франкознавство за двадцять років (1939-1959)" (1960), "Матеріали до бібліографії критичної літератури про І. Франка" (1963), "Іван Франко в мистецтві та художній літературі" (1965, 1966, 1968-1972), "Іван Франко. Бібліографічний покажчик. 1956-1984" (1987), "Іван Франко. Бібліографічний покажчик творів і критичної літератури. 1986-1988" (1990), "Зарубіжне франкознавство" (1997).

До здобутків Мирослава Мороза як джерелознавця слід зарахувати семінарії "Іван Котляревський" (1969), що залишається найкращим провідником біографією поета і проблемами вивчення його творчості.

Наукову працю Мирослава Мороза відзначено в Україні та за кордоном: 1991 року Гарвардський університет удостоїв рукопис його бібліографічного покажчика "Михайло Драгоманов" премії імені Миколи Ценка, а 1993 року за "Літопис життя і творчості Лесі Українки" і ряд праць із бібліографії та джерелознавства він отримав премію імені Івана Франка АН України. У грудні 1992 року НТШ обрало Мирослава Мороза своїм дійсним членом. З того часу він вів роботу над укладанням "Енциклопедії НТШ".

Три десятки бібліографічних покажчиків, статті з літературознавства, бібліографії, етнографії, публікації маловідомих документальних матеріалів про життя і творчість Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського, Михайла Возняка та багатьох інших відомих та малознаних діячів української культури - це лише частина того, що зробив Мирослав Мороз за свою багатолітню наукову працю.

Не буде перебільшенням сказати, що без праць Мирослава Мороза не обходиться сьогодні жоден серйозний дослідник історії української літератури XIX - початку XX ст.

До останніх днів свого життя науковець невтомно працював над монументальною працею "Літопис життя і творчості Івана Франка", над укладанням франкознавчої бібліографії.

Світлий образ Мирослава Мороза назавжди залишиться в пам'яті його близьких, приятелів і колег, усіх, хто мав радість спілкуватися з ним. Царства Небесного його душі і вічної пам'яті на землі.

Олена Луцишин